

Ha mi, halottak, föltámadunk

IBSEN SZÍNPADA KÉPERNYŐN

Születésének százötvenedik évfordulóján Ibsen, színpadnak, drámanak, színműszerkesztésnek, mint *szakmának* mestere, érdekes bizonyossággal lepte meg a szakmán kívüli nézőt, és kemény igazat árult el életműve egy némely eleméről. Utolsó színpadi műve, a *Ha mi, halottak, föltámadunk* című drámai epilógus, a képernyő kíméletlen nagytítján, s kíméletlen csökkentőjén ugyanakkor, leleplezte magáról — s úgy tetszik, nemcsak önmagáról — mi benne a tartós, mi a hamar mulandó. Bizonyossággal szolgált szakmán kívüli nézőknek is, kiknek annyit húzták a fülébe a realizmus üdvözítő voltát, hogy már-már kételkedni kezdett benne, bizonyossággal szolgált afelől, hogy Ibsennek e drámában különös affektációkkal jelentkező szimbolizmusa pusztult el a műben a leghamarabb, lélektani realizmusa pedig olyan modern maradt, hogy pszichológiai aberrációkban előszeretettel

jártas mai színpadi neureózisok is megirigyelhetnék tőle. Sőt, modernebb, mert kevésbé nyakatekert, kevésbé keregett és szándékolt, mint emezekben, természetesebb, igazabb és valószínűbb, röviden: reálisabb s lélektanilag jobban követhető. Ibsen drámai művészetének ez az epilógusa — hét évvel e mű keletkezése után bekövetkezett haláláig nem irt többet színpadra — ez a színpadi hatványdal önmagán, mintegy kísérleti példányon, bizonyította be, hogy műveket csak a beljük elrejtett valóság ereje hitelesíti és tart életben, minden rájuk lakkozott modorosság s divatszín elpusztul róluk.

Ruszt József egész rendezése, beleértve Wengenast Róbert hangsúlyozottan színpadias díszletét, arra törekedett, hogy már-már a néző orra alá dörgölje Ibsen drámai formálásának papírmásé, gyorsan gyűrődő, affektált elemeit, a hamar pusztuló külsőségeket. Viszont egyszerűsággal hajszál-

pontosan kidolgozza és kidolgoztassa a színészekkel a mű tartalmát, a gondolati problémákat és a döntő lélektani konfliktust, amely elé művész — s nemcsak Ibsen-korabeli művész — életműve vagy élete megvalósításának válszútján kerülhet.

A rendezőnek ez a szándéka kivételesen egyöntetű, nagynak nevezhető színpadi előadást eredményezett a képernyőn, végsőkéig kidolgozott, tehát teljes gestustól apró mimikáig ellenőrzött színészi alakításokkal, rendkívül finom pszichikai reakcióival e kamarajáték néhány, jól megválasztott szereplőjének. Ezekbe a reagálásokba beleérték a legkülönbözőbb lelkialkatok árnyalatait, a kíméletlentől az egészesen át, az érzékenytől a túlérzékenyen át egészen az aberráltig őt remekművű alakításban: Töröcsik Mariében, Gábor Miklósében, Almási Évában, Békés Ritáiban és Lukács Sándoréban. Még egy mellékes szerepből is hiteles, élő alakot tudott teremteni a rendező figyelme és a színész, Paudits Béla készsége.

A *Ha mi, halottak, föltámadunk* televízióváltozatával úgy jelent meg Ibsen színpada a képernyőn az író másfél százados évfordulóján, ahogyan Ibsen életművét átörökíteni kell: a maradandót világosan elválasztva benne a mulandótól.

MÁTRAI-BETEGH BÉLA

Lukács Sándor és Almási Éva (Zih Zsolt felvétele)

